

Schulzhytta ligger vakkert til midt i Roltdalen. Foto: Nicolas Tourrenc

Schulzhytta

"Længe havde jeg hørt Rotledalen omtale som en særdeles vakker Sæterdal under Fjeldrækken: Fongen, Ruten, Mælshogna," skrev Carl Schulz i TTs årsskrift for 1896, men det skulle ta sin tid før han fikk se det med selvsyn. Ikke før sommeren 1895 fikk han anledning til å besøke traktene hvor hytta som bærer hans navn i dag ligger. Og "langt av lei" er det - i våre dager som dengang. Så langt at denne dalen, mer enn hundre år etter Schulz' første besøk, er et av de få virkelige villmarksområdene som ennå er intakte i vår del av landet og som fullt ut fortjener det vernet det nå har fått som nasjonalpark.

Schulz fulgte Garbergelva innover, passerte Stråsjøen og fikk Høystakken i sikte - "et kegleformigt lidet Fjeld, som man ser foran sig

hele Dalføret igjennem" - og kom inn til Kvern fjellvatna. Der lå to kvernsteinsbrudd, Kvittyten "på de sydvestlige Afhældninger af Brennerya", og Stubbrud eller Stubben på den andre siden av dalen. "Her er man midt inde i et ægte Høifjeld," forteller Schulz. "Fjeldsiderne klædte med grå Vidjeremser i Fjeldbandene, med ypperlige Rypejagter. Til Kvittyens lille "Inspektionsstue" med to Senge og Skindfælder - kemisk rene for påtrængende Sengekammerater - får Turister velvilligst Adgang ved Henvendelse til Eierne, Handelsmand Fr. Birch i Selbu." Kvittyten skulle senere bli TTs første krypinn i disse traktene, men ble aldri noen suksess og er i dag for lengst gått i glemmeboken som TT-hytte (se eget kapittel).

Fra Kvern fjellvatna gikk turen sørover til "de på to tydelige Indlandsterasser liggende Sæterkomplekser: Stormoen og Svenskmoen ved Rotla", og så videre mellom Melshogna og Ruten ned til Græsli. Her går i dag både sommerruten og skiløypa mellom Schulzhytta og Græslhytta, men etter Schulz' mening var det ikke behov for noen merking på denne strekningen: "Om nogen Opvårdning eller Blinking kan der på denne Rute neppe bli Tale. Man har Sætervold i Sætervold hele Dalen gjennom og greie Peilinger, enten man vil tage gjennom Fongen og Ruten eller mellem Ruten og Mælshogna over til Tydalen."

Hele strekningen fra Kvittyten til skysstasjonen på Græsli var ifølge Schulz en tolv timers marsj, og tørst var han åpenbart blitt i løpet av disse timene. I sin beretning i årsskriftet for 1896 kom han i hvert fall med følgende innrømmelse: "Hvor smager ikke et Glas Øl, når man kommer træt og anstrængt ned fra Fjeldet efter en tung Dagsmarsch!"

At disse traktene "i en snar Fremtid vil få forhøiet Interesse som Turistfelt", var Schulz ikke i tvil om. For naturen var akkurat så storslagen som beretningene ville ha det til, og "Trakterne inde ved Kvittyten vil i en snar Fremtid få forhøiet Interesse som Turistfelt derved, at Fjeldtrakterne herinde vil bli anvist Lapperne som Tilholdssted med sine Renhjorder." Men samtidig var det åpenbart at mye måtte legges til rette dersom disse delene av fjellheimen skulle åpnes for turisttrafikk:

"Rotledalen (er) med de Dalen mod Øst begrænsende Fjeldrækker: Fongen, Ruten og Mælshogna en efter nordenfjeldske Forhold særdeles vakker Høifjelds-Sæterdal. Sætrene derinde er endnu af det primitive Slags med åben Grue, Ljor i Taget og glisne Tømmervægge, så man liggende i den éne Seng, der forefindes på den éne Væg og lige ved Gruen, ofte kan stikke Fingeren eller hele Hånden gennem Tømmerfarene ud i Guds frie og vidunderlig rene Luft. Jeg så ikke en eneste Sæter med Sengestue og Grue sonderede. Dette er ikke lystelige Nattelogier for en træt Turist, som ikke har et for Rheumatisme fuldt patenteret Muskelsystem."

Foto: Jonny Remmereit

TT inntar Roltdalen

Det skulle imidlertid ta sin tid før TT fikk etablert seg i disse traktene. Roltdalen er omtalt flere ganger i årbøkene og årsberetningene, og styret uttalte gjentatte ganger at det burde bygges en hytte i dalen uten at noe skjedde, med unntak av nevnte Kvittyten, før i 1927. TT inngikk da en avtale med gårdbruker John H. Lien om opprettelse av et kvarter på hans seter Liavollen ca. seks kilometer sør for Stormoen "for derved ialfall delvis å avhjelpe mangelen på kvarter i disse trakter". Seterhuset inneholdt tre rom - seterstue og to soverom med fire senger - og ifølge styret kunne "alminnelig seterkost erholdes".

I årsberetningen for 1927 fortelles at letteste adkomst er å følge en setervei som ca. tre kilometer øst for Hegset tar opp over Måltoppen og ned til Liavollen, som nås etter omlag fire timers marsj. "Fra Liavollen kan fortsettes ad flere ruter. Mest lønnende er kanskje turen gjennom det vakre Ramskar nord for Fongen og Ramsjøen og over Selbyggliene til Skarpdalsvoll, hvorfra vardet til Storerikvoll."

I 1929 kom neste fremstøt. TT inngikk da en avtale med gårdbruker Kristen N. Evjen om at foreningen skulle få disponere to rom med tilsammen fire senger i hans nybygde seter på Stormoen. "Man kan regne med å få vanlig seterkost. Foreningen vil yde bidrag til senger, sengeutstyr mv.," het det i årsberetningen. Med kvarteret på Liavollen i tillegg mente styret at "losjiforholdene i Fongen-traktene nu skulde være tilfredsstillende". Styret la til at det ennå ikke var vardet ruter i området, og at det var av den oppfatning "at dette heller ikke bør gjøres, da det har sin betydning at det også finnes trakter hvor turister lettvis kan komme til, men hvor de må ta sig frem uten vardete ruter".

Liavollen. Foto: Magne Haave

Kristen N. Evjens seter på Stormoen i Roltdalen.

Sommeren 1930 sto Evjens nye seter klar til bruk, og 21 turister fant veien inn til Stormoen og "Fongen-traktene", hvor det "med kart og kompass er lett å ta sig frem".

Styret forteller i årsberetningen at det er interessante trakter man her kan ferdes i: "Under Høgfjellet passerer man de gamle, nu nedlagte kvernsteinsbrudd, som i sin tid hørte med til Selbus største industrier. Det er imponerende å se disse lange dype ganger i fjellet - kilometer etter kilometer som en lang linje efter åren hvor den rette bergart var å finne. Gangene står nu delvis fylt med vann, i de dypeste ligger gjerne en snefonn til langt ut på sommeren. Rundt kanten av bruddene ser man en mengde forfalne og nu delvis nedrydde steinbuer som i sin tid ga et nødtørftig opphold for de mange mennesker som arbeidet i bruddene. Gammelt redskap, slegger og spett ligger slengt omkring. Det var enkle midler som der her blev arbeidet med. Man ser istykkerslåtte og misdannede kvernsteiner som vidner om mange tapte dagsverk. Det er ikke så mange år siden driften av disse brudd blev nedlagt. Man treffer derfor i Selbutraktene ofte eldre folk som med interesse og vemod vil fortelle om da de i sine unge år arbeidet og slet i bruddene, og det på mager kost og for ditto betaling.

Og nu er det hele en saga blott. Storindustrien har også her tatt makten. Generasjoners arbeide er avsluttet.

Sitter man en vakker sommerdag ved kanten av et av disse mange

brudd, og lar tanken få fritt løp, vil nok refleksjonene over "gammel og ny tid" gjøre sig selv."

I årene som fulgte opprettholdt TT begge kvarterene i Roltdalen, men det var kvarteret hos Evjen på Stormoen som var "hovedbølet". Og besøket tiltok. I 1931 var det 33 turister innom Stormoen seter og i 1932 økte antallet til 47. Dette førte til at sengetallet på setra måtte økes til åtte, slik at man nå, medregnet de fire sengene på Liavollen, hadde 12 senger til disposisjon i området. I 1933 ble Stormoen også holdt åpen i påsken, og 14 skiløpere fant veien inn til dette praktfulle skiterrenget. I løpet av sommeren kom 41 fotturister, slik at besøket dette året kom opp i 55. Men påsketuristene måtte sørge for maten selv: "I påsken hvor der kun er mannlig betjening bare te og kaffe. Man må derfor selv sørge for å medta tilstrekkelig niste," het det i TTs årsberetning.

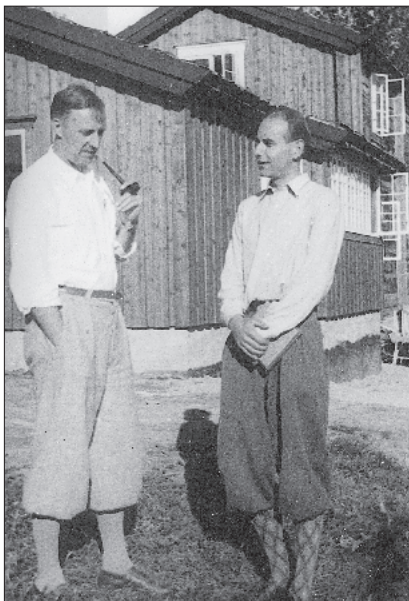
Året etter fulgte enda et kraftig hopp med 55 besøkende i påsken og 38 på sommeren. Men så må åpenbart noe ha skjedd. "Fongen-traktene" forsvinner som eget kapittel i årsberetningene, i oversikten over kvarteravtalene blir sengetallet på Stormoen seter redusert til fem (de fire på Liavollen ble opprettholdt), og i 1938 meddelte Kristen Evjen "at han ikke lenger har anledning til å holde turistkvarter på Stormoen sæter. Besøket har vært så litet at han ikke på noen måte finner det regningsvarende å holde ekstra hjelp på sæteren".

Schulzhytta vedtas

I mellomtiden hadde TT i 1937 feiret 50-års jubileum. I den anledning møtte foreningens "grand old man", 86 år gamle Carl Schulz², opp med en gave på kr. 10.000 som skulle brukes som grunnkapital for en hytte i "Fongen-traktene". Styret var nå imidlertid - kanskje fordi besøket i Roltdalen hadde sunket så kraftig - av den mening at hytta burde bygges ved Ramsjøen. I 1939 ble arkitekt Roar Tønseth sen. engasjert til å tegne hytta, som skulle være selvbetjent "for å gjøre det billigere for medlemmene". Saken kom så langt at materialer ble innkjøpt, men før tomtespørsmålet var avklart, slik at byggingen kunne starte, kom krigen til Norge. Med den ble det slutt også på avtalen med Liavollen. Og så lenge krigen varte fikk foreningen ikke anledning til å bygge. Materialene ble i påvente av bedre tider lagret på Aune i Tydal.

Fredssommeren 1945 ble spørsmålet om å få realisert "Fongen-hytta" tatt opp igjen. Og nå - etter å ha tenkt seg om i fem år - kom styret til en annen konklusjon enn før krigen.

¹ Carl Schulz døde 15. august 1944, 92 år gammel. Hans hustru Gudrun Schulz levde ennå nesten et tiår og døde 6. november 1953. Ved hennes død fikk TT melding om at det var opprettet et legat - Carl Schulz og hustrus legat - med en kapital på kr. 30000 som en testamentarisk gave til foreningen. Schulz og frue er gravlagt på Domkirkegården, hvor TT både i forbindelse med 100-års dagen for Carl Schulz fødsel 11. november 1951 og ved TTs 100-års jubileum i 1987 har holdt enkle markeringer og lagt ned kroner.

Arkitekt Roar Tønseth sen. (t.v.) og styremedlem, senere TT-formann Eivind Kierulf på Schulzhytta.

I et styremøte 18. september ble det tatt en viktig beslutning: Styret gikk inn for at den nye hytta skulle bygges som en betjent hytte med ca. 20 senger på "det absolutt mest sentrale sted", Stormoen i Roltdalen statsalmenning. På generalforsamlingen 6. mai 1946 var det ingen som protesterte på det. Dermed var saken endelig avgjort, og arkitekt Tønseth kunne gå i gang med å tegne hytta. Samme år fikk foreningen for øvrig igjen kvarteravtale med Stormoen seter ved Gjertrud Kr. Evjen inntil den nye hytta ble ferdig.

Tidlig på sommeren ble festet tomt tatt ut i samråd med almenningsstyret. TT-styret var svært tilfreds med stedsvalget, som var en liten høyde litt bortenfor setervangen på Stormoen, med flott utsikt til Fongen, Ruten og Melshogna. Men å få noen til å ta på seg byggearbeidet var av en eller annen grunn ikke lett; da foreningen ba om

anbud var interessen heller laber. Til slutt lyktes det imidlertid å få gårdbruker Ole Røset Lien fra Evjegjerdet i Selbu, til å ta på seg ansvaret, og gjennom ham ble alt det praktiske som hadde med byggesaken å gjøre ordnet.

Det beste - både praktisk og økonomisk - var å hugge tømmeret i Roltdalen i stedet for å frakte alt som trengtes opp fra bygda. Denne løsningen ble styrket da styret i statsalmenningen sa seg villig til å selge den nødvendige mengden tømmer og enda mer da flere setereiere ga uttrykk for at de samtidig var interessert i å få hugget tømmer til restaurering og utvidelser av setrene sine. Denne løsningen hadde imidlertid en hake ved seg: Den forutsatte at tømmeret kunne sages på stedet, og spørsmålet var om det ville være mulig å få tak i et mobilt sagbruk som kunne fraktes innover.

Sagbruk på Stormoen

Tomas Langsetmo i Innbygda eide et slikt sagbruk som ble drevet av en bensinmotor. Det veide nesten ett tonn, men kunne deles opp i fire enheter. Røset Lien henvendte seg derfor til Langsetmo og spurte om han var villig til å ta på seg å sage tømmeret inne i Roltdalen. Det var han, og i begyn-

Syv hester måtte til for å få transportert sagbruket inn til Schulzhytta. Foto: John Arvid Størseth

Sagingen av materialene til Schulzhytta var hardt arbeid. Nærmest John Arvid Størseth og Konrad Størset. Foto tilhører John Arvid Størseth.

nelsen av februar 1947 var alt klart til å starte transporten. Sagbruket ble fraktet inn til Holtet like ovenfor Innbygda, hvor motorisert trekkraft etter planen skulle overta. En selbygg hadde nemlig etter krigen kjøpt en tysk beltegående panservogn, og denne mente man var i stand til å dra med seg sagbruket inn i fjellet. Det gikk dårlig. Lasset var for tungt for den tyske krigsmaskinen. Etter å ha svidd av 500 liter (!) bensin på de første fem kilometerene stanset panservogna inne ved Blekåa og var ikke

Det ble felt trær med rotmål opptil 1,2 meter.
Foto: Arne Falkanger

til å få i gang igjen. Syv hester ble nå rekvirert og ved hjelp av disse kom sagbruket frem til Stormoen og ble montert.

Tømmeret som ble felt var av utmerket kvalitet: "Det er sjelden en ser så svær skog så høyt til fjells i Trøndelag. Under hugsten av hyttetømmeret ble det felt trær med opptil 1,2 meter rotmål," fortalte styremedlem Finn Kleven i en artikkel i årboken.

Tomas Langsetmo hadde med seg tre arbeidkarer, og i tillegg var det med tømmerhuggere og kjørere. De var alle innstilt på hardt arbeid og sto på fra morgen til kveld. De måtte nemlig bli ferdig mens det ennå var føre til å få fraktet sagbruket til bygds igjen.

Sagbruket fungerte uten problemer. I løpet av halvannen måned stanset det bare én gang, men den dagen viste termometeret minus 40. I løpet av denne tiden var det sagt nok tømmer til yttervegger, gulv, tak og skil-

Byggeleder for Schulzhytta var selbyggeren Ole Røset. Her sitter han til høyre sammen med en av snekkerne fra Flora som sto for bygginga. Foto: A. Falkanger

Schulzhytta
tar form.
Foto: Magne
Haave

Sschulzhytta
sto ferdig i
1948.

levegger inne i hytta pluss tømmer som flere setereiere skulle ha. Men helt uten problemer forløp arbeidet likevel ikke. Ifølge avtalen som var inngått mellom Langsetmo og Røset Lien skulle deler av tømmeret bare bakes på den ene siden, men da det kom til stykket måtte baken likevel fjernes også på motsatt side. Det innebar naturligvis ekstra arbeid som Langsetmo ville ha tilleggsbetaling for, men det gikk ikke Røset Lien uten videre med på. Saken havnet faktisk til slutt i retten, hvor "sagfører" Langsetmo fikk medhold.

Etter saging ble materialene lagt opp for tørking frem mot høsten, og stillheten senket seg igjen over Roltdalen. Men da sommeren kom ble det ny aktivitet på Stormoen. Byggearbeidet var satt bort til Peder Bakken fra Flaknan og så snart vinteren hadde sluppet taket og telen var borte, var

han på plass med sine folk for å grave ut tomten. Denne lå på en grusrygg som var lett å håndgrave og som ga dem det de trengte av støpsand.

Samtidig startet den nærmere tre mil lange transporten over fjellet av kalk og sement til kjelleren, materialer til innredningen, spiker, verktøy, ovner, vinduer, dører osv. Ifølge TTs formann Arne Falkanger hadde kjørerne som sto for frakten, i første rekke Halvard Lilleevjen fra Øverbygda, mang en hard tårn før alt var på plass.

I begynnelsen av september var grunnmuren og kjelleren ferdig slik at tømmer- og snekkerarbeidet kunne ta til. Det ble arbeidet jevnt og trutt utover hele høsten, vinteren og våren. Etter en noe treg start på grunn av mye regn i september og et større snøfall i oktober, gikk arbeidet raskt fremover. Da påsketuristene kom inn til Stormoen var hytta forlengst under tak og innredningsarbeidene i gang.

På generalforsamlingen i TT i mai 1948 ble det vedtatt at hytta skulle hete Schulzhytta, "i takknemlighet mot foreningens første formann og donator, direktør Carl Schulz". Omlag en måned senere var snekkerne ferdige og 3. juli kunne hytta innvies og tas i bruk. Hyttas første vertinne var frøken Gudrun Kallar.

Og et prektig bygg var det blitt. Første etasje inneholdt kjøkken, forstue, spisestue, peisestue og to rom for betjeningen, og annen etasje soverom,

Sschulzhytta under arbeid høsten 1947.

Peisestua på Schulzhytta. Foto: O. Johansen

Roar Tønset overrekker nøkkelen til hyttas første vertinne, frøken Gudrun Kallar. Foto: Sverre J. Herstad

"med gode, lange senger", og tørkerom. I et enetasjes tilbygg var det også et stort soverom og en skibod. Antall gjestesenger på hytta var tilsammen 30. Kjelleren inneholdt frostfri matbod, storrhus, badstue og - av en eller annen grunn - vannklosett.

Besøket ikke som forventet

"Et blick på kartet viser at Schulzhytta på Stormoen ligger som et knutepunkt for en rekke ruter. Noen av turene er noe lange for dagsmarsjer om sommeren, men ikke lenger enn at en litt trenet fjellvandrers greier turene godt. Om vinteren blir rutene ideelle, og i påskesesongen vil hytta sikkert bli meget søkt," mente formann Arne Falkanger.

"Takket være en interessert radioamatør i Selbu fikk vi anledning til å prøvekjøre radiotelefonforbindelse fra Selbu til Stormoen siste sommer. 3 ganger daglig til fastsatte tider hadde vertinnen telefonforbindelse med bygden. Den sikkerhet dette byr i påkommende tilfelle er selvinnløsende, og forsøket var så vellykket at styret håper å få økonomisk anledning til å anskaffe permanent anlegg på Schulzhytta og andre hytter som ikke har ordinær telefonforbindelse."
(Fra årsberetningen for 1957)

Fra åpningen av Schulzhytta i 1948. Foto: Sverre J. Herstad

Denne antagelsen slo imidlertid ikke til, selv om det etter hvert ble merket ruter både til og gjennom også denne delen av Sylene. I løpet av den første sommeren hadde hytta 461 overnattinger. Tallene for 1949 viste 397 overnattinger i påsken og 374 i løpet av sommeren. Året etter oppnådde hytta sitt høyeste besøk, 457 overnattinger i påsken og 373 om sommeren, tilsammen 830. Deretter svingte tallene fremover mot 1970 betydelig med 695 som høyeste besøk (1951) og 315 som det laveste i 1956. Gjennomsnittlig lå besøket i 20-årsperioden på 446 overnattinger, og dette var ikke nok til å holde regnskapet på plussiden.

En årsak til at besøket ikke ble høyere var nok avstanden inn til hytta, men hovedårsaken til at det aldri "tok helt av" var nok at hytta lå utenfor den godt innarbeidede og mest sentrale delen av Sylene, og utenfor aksjonsradiusen til flertallet av de svenske turistene.

Til slutt måtte noe gjøres, for utgiftene til betjening, innkjøp av mat, ved, transport og vedlikehold oversteg inntektene. Av hensyn til økonomien vedtok styret i 1971 at hytta fra det påfølgende året bare skulle være betjent i påsken og drives selvbetjent om sommeren. "Dermed håper vi å få redusert underskuddet denne hytta har påført foreningen i flere år," het det i en orientering til medlemmene i årboken.

Tiltaket var utvilsomt nødvendig, for noen økning i besøket fikk hytta

ikke i årene som fulgte, snarere tvert imot - i 1991 var antallet overnattinger i påsken kommet ned i 103 mens hytta resten av året, som selvbetjent, hadde 300 overnattinger. Senere har besøket tatt seg noe opp igjen, og hytta har siden 1993 (minus 1994 og 1995) takket være ildsjeler vært betjent igjen storparten av sommeren.

Det er naturligvis også på Schulzhytta i årenes løp gjort en del større og mindre endringer. Hovedinngangen som opprinnelig lå på vestsiden, ble for eksempel tidlig bygget igjen og "kjøkkeninngangen" ble da hovedinngang. Sommeren 1971 ble peisestuen og hovedbyggets værutsatte fasader isolert og panelt. Året etter ble deler av takene omlagt, uthusene satt i stand, nytt brønnhus bygget og diverse vedlikehold og fornyelser gjennomført også innvendig. Da resten av taket skulle etterisoleres og omlegges sommeren 1986 etter at det lenge hadde vært lekkasjer ved pipa, viste det seg at det var behov for ny omlegging og etterisolering av taket på hele hytta. Takomleggingen på hovedhytta ble gjennomført i 1989/90, delvis som dugnad. Taket over en-etasjesbygget ble i samme forbindelse isolert og fikk bordtak. Andre arbeider som ble utført samtidig var flytting av inngangsdøren lenger ut på en-etasjesbygget for å unngå problemet med store snøopplag foran døren, ombygging av kjøkkenet og dusjanlegget og bygging av utedoer i stallen i stedet for vannklosettene, som ble fjernet.

I 2003 ble Roltdalen vernet som nasjonalpark. Hva dette får å si for interessen for denne flotte naturen og besøket på Schulzhytta gjenstår å se. Men de som ennå ikke har vært i disse traktene har faktisk en opplevelse til gode...

I 2003 ble Roltdalen vernet som nasjonalpark. Foto: Erik Stabell

Schulzhytta fakta:

Åpnet: 1948.

Status: Betjent i påske- og sommersesongen (30 senger).
Selvbetjent utenom sesong (36 senger), DNT-lås.

Adkomst sommer: Buss eller bil til Selbu, Tydal eller Meråker og herfra mer enn ca 15 km marsj inn til hytta, kortest fra Hoemskjølen/Bleikåa inn fra Evjegjerdet i Selbu.

Adkomst vinter: Som om sommeren.

Telefon: 92 60 33 33 (kun i betjent sesong)

Antall senger: 30

Høyde over havet: 574 meter

Ruter til/fra hytta til: Selbu (flere steder), Græslhytta,
Ramsjøhytta, Mannseterbakken (Meråker), Bjørneggen

Schulzhytta er den minste av TTs betjente hytter. Foto: Jonny Remmereit